



## Sanayi Stratejileri: Altyapı Oluşturmak mı, Yenilik Peşinde Koşmak mı?

### Sanayi Stratejileri

- Ulusal sanayi stratejileri, yüksek riskli, uzun vadeli ve düşük istihdam çarpanına sahip **Sınır Ekonomisi** (Yapay Zekâ, yarı iletkenler) odaklı bir politika tuzağına düşmektedir.
- Ekonomik istikrar ve kapsayıcı büyümenin asıl motoru, **Temel Ekonomi**'nin (İleri İmalat, gıda işleme, yerel hizmetler) teknolojik modernizasyonudur.
- Temel Ekonomiye yapılan stratejik yatırımlar, Sınır Ekonomisine kıyasla daha yüksek **İstihdam Çarpanı**, daha hızlı geri dönüş (2-5 yıl) ve küresel tedarik zinciri şoklarına karşı daha yüksek dayanıklılık sunar.
- Politika yapıcılar, spekülâtif yüksek teknoloji 'tavanını' hedeflemek yerine, mevcut sanayi tabanının süreç verimliliğini ve bölgesel eşitliği güçlendiren 'zeminini' inşa etmeye odaklanmalıdır.

### İÇİNDEKİLER

- Öncü Teknolojiler Takıntısı: Bir Politika Tuzağı mı?
- Temel Ekonomiler: Göz Ardı Edilen Gerçek Büyüme Motoru
- Giriş: Yüksek Teknoloji Hapsi ve Politika Yanılgısı
- Karşıt Tez: Temel Ekonominin Üstünlüğü
- Sermaye Verimliliği ve İstikrar Analizi
- Stratejik Dönüşüm Teklifi: Kurucu Ekonomi Zeminini Güçlendirmek
- Politika Sobriliği Çağrısı: Sağlam Zemin Üzerine İnşa

- Sıkça Sorulan Sorular
- Temel Ekonomi ve Sınır Ekonomisi: Tanımsal Çerçeve ve Stratejik Fark
- Geleneksel sanayilere yatırım yapmak, küresel rekabette geride kalmamıza neden olmaz mı?
- Sanayi Stratejisi Neden İstihdam Çarpanına Odaklanmalıdır?
- Temel Ekonomi Yaklaşımı: Birleşik Krallık'tan Türkiye'ye Dersler **Öncü Teknolojiler Takıntısı: Bir Politika Tuzağı mı?**



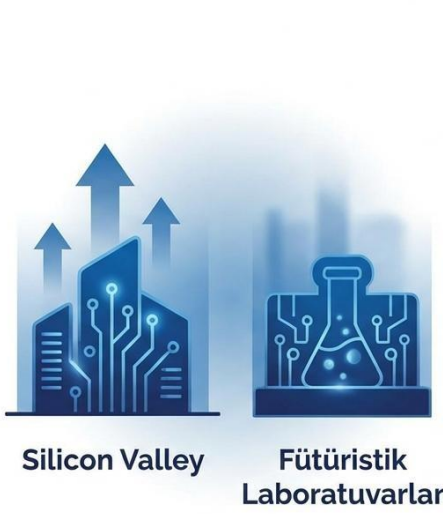
Küresel sanayi politikaları manzarasında belirgin bir eğilim hâkimdir: Her ülke, ekonomik geleceğini yüksek teknoloji sektörlerine, yani "Sınır Ekonomisine" bağlama telaşındadır.

Yapay Zekâ (YZ), yarı iletkenler ve yaşam bilimleri gibi alanlara yönelik devasa kamu teşvikleri, neredeyse evrensel bir Ulusal Ekonomik Strateji mandate'ı haline gelmiştir.

Bu alanlara odaklanmak, teknolojik liderlik arayışında kaçınılmaz görünse de, Kamu Araştırmaları Vakfı (KAV) olarak biz, bu tekil odaklanmanın büyük bir politika tuzağı barındırdığını düşünüyoruz.

Mevcut Stratejik Yatırım kararları, kıt sermayeyi ve sınırlı insan kaynağını, getiri süreleri uzun, risk profilleri yüksek ve istihdam çarpanları düşük olan volatil alanlara yönlendiriyor olabilir.

## Temel Ekonomiler: Göz Ardı Edilen Gerçek Büyüme Motoru



KAMU ARAŞTIRMALARI VAKFI

Tüm dikkatler silikon vadilerine ve fütüristik laboratuvarlara yönelmişken, ekonomik istikrarın ve yaygın refahın temelini oluşturan Temel Ekonomiler (Foundational Economy) sessizce ihmal edilmektedir.

Bu sektörler, ileri imalat teknikleriyle üretilen inşaat malzemeleri, özel tekstiller, gıda işleme makineleri ve yerel hizmetler gibi, "sıkıcı" addedilen ancak günlük hayat için vazgeçilmez olan alanları kapsar.

Birleşik Krallık'ın yerel yenilenme (Local Renewal) tartışmalarında sıklıkla vurgulandığı gibi, ulusal refah sadece teknolojik tavanı yükseltmekle değil, aynı zamanda ekonomik zemini sağlamlaştırmakla mümkündür.

KAV'ın tezi basittir: Emerging (Gelişmekte Olan) ekonomiler için, yüksek teknoloji 'moonshot' (uzay görevi) projelerinden ziyade, geleneksel sektörlerin teknolojik modernizasyonu, daha hızlı, daha sermaye-etkin ve daha kapsayıcı büyüme yolları sunmaktadır.

Bu, sadece istihdam çarpanlarının yüksek olmasıyla değil, aynı zamanda küresel tedarik zincirlerindeki şoklara karşı daha yüksek direnç sağlamasıyla da ilgilidir.

İlerleyen bölümlerde, bu analizi destekleyen verileri inceleyecek ve sanayi politikalarının odağını, spekülasyon yüksek teknolojiden, sürdürülebilir kalkınmanın zeminini oluşturan sağlam Temel Ekonomilere nasıl kaydırmamız gerektiğini detaylıca ele alacağız.

Ulusal Ekonomik Strateji, sadece gökyüzüne bakmakla değil, ayaklarımızın altındaki zemini güçlendirmekle başarılı olabilir.

## Uzman Görüşleri

*“Eşitsizlikleri artırmamanın en iyi yolu, en yoksulları destekleyecek iyi politikalara sahip olmak ve ücret merdiveninin alt ucunda, beceri merdiveninin alt ucunda işler yaratmaktır. Bu, işgücü piyasalarını daha iyi çalıştırmakla ilgilidir.”*

*Benoît Coeuré, Avrupa Merkez Bankası Yönetim Kurulu Üyesi*

## Giriş: Yüksek Teknoloji Hapsi ve Politika Yanılgısı



Küresel sanayi politikaları manzarasında belirgin bir eğilim hâkimdir: Her ülke, ekonomik geleceğini yüksek teknoloji sektörlerine, yani **Sınır Ekonomisine** (Frontier Economy) bağlama telaşındadır.

Yapay Zekâ (YZ), yarı iletkenler, kuantum hesaplama ve Temiz Enerji gibi yüksek riskli, yüksek sermaye gerektiren alanlara yönelik devasa kamu teşvikleri, neredeyse evrensel bir mutabakatın sonucu olarak kalkınma politikalarının ana eksenini oluşturmaktadır.

Oysa biz Kamu Araştırmaları Vakfı Ekonomi ve Kalkınma Direktörlüğü olarak, bu tek odaklı yaklaşımın potansiyel bir politika tuzağı barındırdığını düşünüyoruz. Bu strateji, kıt kamu sermayesini ve nitelikli insan kaynaklarını, kısa vadede daha yüksek, daha sürdürülebilir ve daha adil etki yaratabilecek alanlardan uzaklaştırmaktadır.

Bu yüksek teknoloji takıntısı, büyük ölçüde popüler söylemlerden ve spekülâtif beklentilerden beslenmektedir. Sonuç olarak, **Stratejik Yatırım** kararları, ulusal ekonominin yapısal sağlamlığını göz ardı etmektedir.

Bu durum, **Temel Ekonomi** (Foundational Economy) olarak adlandırdığımız geleneksel imalat, ileri malzeme üretimi, gıda işleme ve **Yerel Hizmetler** gibi sektörlerin modernizasyonunu ihmal etme riskini doğurur.

Örneğin, **Birleşik Krallık Şehir Merkezleri** veya Batı Midlands gibi bölgelerde **Yerel Yenilenme** (Local Renewal) hedefleri, yalnızca yüksek teknoloji merkezlerinin kurulmasıyla değil, mevcut sanayi tabanının teknolojik olarak yükseltilmesiyle gerçekleşebilir. Bu, sağlam bir **Mekân Politikası** (Place Policy) gerektirir.

Politika yapıcıların, parlak teknoloji hedefleri yerine, ulusal ekonominin sağlam temellerini güçlendirmeye odaklanması kritik önem taşımaktadır. Sürdürülebilir ulusal refah, spekülasyon yüksek teknoloji tavanları üzerine değil, modernize edilmiş ekonomik zemin üzerine inşa edilmelidir.

#### **Temel Çıkarımlar: Politika Sobruluğu Çağrısı**

- Sanayi stratejileri, **Sınır Ekonomisi** odaklı **Stratejik Yatırım** yoluyla bir politika tuzağına düşme riski taşımaktadır.
- Ulusal kaynaklar, yüksek kısa vadeli etki potansiyeline sahip **Temel Ekonomi** sektörlerinden (İleri İmalat, Yerel Hizmetler) uzaklaşmaktadır. ○ Kamu yatırımlarının geri dönüşü, 'ay yolculuğu' (moonshot) teknolojik bahisler yerine, süreç verimliliğine yapılan yatırımlarda daha hızlı ve eşittir. ○ Sürdürülebilir ve adil kalkınma, mevcut sanayi tabanının teknolojik yükseltilmesine dayanmalıdır.

#### **Uzman Görüşü**

*"Sürdürülebilir ulusal refah, spekülasyon yüksek teknoloji hedefleri üzerine değil, mevcut sanayi tabanının teknolojik olarak yükseltilmesi ve modernize edilmiş ekonomik zemin üzerine inşa edilmelidir. Taklit ve teknoloji adaptasyonu, inovasyonun kendisinden daha büyük ekonomik getiriler sağlayabilir."*

*Chris Tonetti, Stanford Üniversitesi Ekonomisti*

## Karşıt Tez: Temel Ekonominin Üstünlüğü

### KARŞIT TEZ: TEMEL EKONOMİNİN ÜSTÜNLÜĞÜ



Sanayi stratejilerinin yeniden canlanması memnuniyet vericidir. Ancak bu canlanmanın kapsamı, tek bir teknolojik sınıra hapsedilmemelidir.

Küresel eğilimler Sınır Ekonomisi (Frontier Economy) peşinde koşarken, gelişmekte olan ülkeler ve hatta Birleşik Krallık gibi olgun ekonomilerin asıl sürdürülebilir büyüme potansiyeli, göz ardı edilen Kurucu Ekonomi (Foundational Economy) sektörlerinde yatmaktadır.

Bu sektörler, inşaat malzemelerinin ileri imalatı, uzmanlaşmış teknik tekstil ürünleri, gıda işleme makineleri ve Yerel Hizmetler (Local Services) gibi 'orta teknoloji' veya 'düşük teknoloji' etiketine sahip, ancak toplumsal refah için hayati olan alanlardır.

Kurucu Ekonomiye yapılan odaklanmış yatırımlar, volatil yüksek teknoloji girişimlerine kıyasla çok daha üstün ve öngörülebilir ekonomik özellikler sunar:

- 1. Yüksek İstihdam Çarpanları ve Kapsayıcılık:** Temel sektörler, yüksek teknolojiye kıyasla daha az uzmanlaşmış ve daha yaygın iş gücü gerektirir. Bir İleri İmalat tesisinde yaratılan her yeni iş, yerel tedarik zincirinde, lojistikte ve şehir merkezlerindeki (High Streets) Yerel Yenilenme süreçlerinde birden fazla işi destekler. Bu, istihdamı tabana yayar.
- 2. Sermaye Verimliliği ve Hızlı Getiri:** Yüksek teknoloji 'moonshot' projeleri, genellikle onlarca yıl süren ve yüksek riskli Ar-Ge yatırımları gerektirir. Temel sektörlerdeki teknolojik yükseltme (dijitalleşme, süreç verimliliği), daha düşük sermaye yoğunluğuyla daha hızlı ve daha istikrarlı bir Yatırım Getirisi (ROI) sağlar.
- 3. Tedarik Zinciri Dayanıklılığı:** Yarı iletkenler veya Yapay Zekâ (AI) gibi Sınır Teknolojileri, küresel jeopolitik gerilimlere ve kritik hammadde kıtlıklarına karşı aşırı derecede hassastır. Temel sektörler ise daha yerel kaynaklara, daha stabil değer zincirlerine ve daha az dış bağımlılığa dayanır. Bu, ulusal ekonomik strateji için hayati bir dayanıklılık unsurudur.

Örneğin, Birleşik Krallık'taki Batı Midlands gibi geleneksel sanayi bölgelerinde, temel imalatın modernizasyonu, bölgesel eşitsizliği gidermede, spekülâtif teknoloji merkezlerine yapılan Stratejik Yatırım'dan çok daha etkili bir Yerel Politika (Place Policy) aracıdır.

Sürdürülebilir büyüme, spekülâtif yüksek tavanlar üzerine değil, modernize edilmiş sağlam bir ekonomik zemin üzerine inşa edilmelidir.

### Sermaye Verimliliği ve İstikrar Analizi



Devletin kaynakları sınırlı ve kıymetlidir. Bu kaynakların tahsis edildiği alan, ulusal kalkınmanın niteliğini ve hızını doğrudan belirler.

Sınır Ekonomisi'ne (Frontier Economy) yönelik Stratejik Yatırım kararları, genellikle muazzam Ar-Ge giderleri, uzun olgunlaşma süreleri ve yüksek başarısızlık oranları gerektirir.

Bir Yarı İletken (Semiconductor) veya gelişmiş Yapay Zekâ (YZ) tesisine yapılan yatırım, milyarlarca dolarlık kamu sermayesini yıllarca yüksek riskli bir alana bağlamak anlamına gelir.

Buna karşın, Kurucu Ekonomi kapsamındaki geleneksel İleri İmalat tesislerinin modernizasyonu, süreç verimliliğini artırmak ve Temiz Enerji entegrasyonu sağlamak için çok daha az sermaye ile çok daha hızlı sonuçlar sunar.

Bu tercih, sadece sermaye verimliliği değil, aynı zamanda Mekân Politikası ve Yerel Yenilenme açısından da kritik önem taşır.

Birleşik Krallık'taki Dan Storer gibi uzmanlar, sanayi stratejisinin yalnızca 'sınır' sektörlerle odaklanmasının, West Midlands gibi bölgelerde yerel ekonomilerin temelini oluşturan Kurucu Ekonomi ile bağıını kopardığını vurgulamaktadır. Bu kopuş, ulusal stratejinin tabana yayılmasını engeller.

## Yatırım Geri Dönüş ve Risk Profili Karşılaştırması

Ekonomik veriler, Kurucu Ekonomi'ye yapılan modernizasyon yatırımlarının, sermayerisk dengesi açısından üstün olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki tablo, hipotetik bir kamu yatırımının farklı sektörlerdeki tahmini geri dönüş ve risk profilini karşılaştırmaktadır:

Kriter	Sınır Teknoloji (YZ/Yarı İletken)	Temel İmalat (Modernizasyon)
Yatırım Geri Dönüş Süresi	5-15 Yıl (Yüksek Riskli)	2-5 Yıl (Orta Riskli)
İstihdam Çarpanı (Yerel)	Düşük (Yüksek Nitelik Gerektirir)	Yüksek (Geniş Beceri Yelpazesi)
Gerekli Kamu Sermayesi	Çok Yüksek	Orta
Değer Zinciri İstikrarı	Düşük (Küresel Rekabete Açık)	Yüksek (Yerel Tedarike Odaklı)
Eşitlikçi Büyüme Potansiyeli	Düşük	Yüksek

## Süreç Verimliliği ve Adil Geri Dönüşler

Geleneksel sektörlerdeki modernizasyon yatırımları, sadece üretim hacmini artırmakla kalmaz, ulusal ekonominin yapısal istikrarını da güçlendirir.

Temel İmalat sektörleri, yüksek yerel İstihdam Çarpanları sayesinde, sadece belirli bir teknoloji uzmanı grubuna değil, geniş bir beceri yelpazesine sahip iş gücüne fayda sağlar. Bu, daha eşitlikçi bir refah dağılımının anahtarıdır.

Aynı zamanda, atık yönetimi, enerji kullanımı ve lojistik optimizasyonu gibi alanlarda süreç verimliliğini artırır. Bu teknolojik yükseltme, karlılığı ve çevresel sürdürülebilirliği (Temiz Enerji hedefleri dahil) doğrudan etkiler.

Bu yatırımlar, sermayenin bölgesel dağılımını daha adil hale getirir. Kurucu Ekonomi, büyük metropollerin dışında kalan bölgelerde, küçük şehir merkezlerinde ve Ana Caddelerde bile güçlü bir ekonomik aktivite yaratır.

Bu yaklaşım, spekülative yüksek teknoloji bahisleri yerine, Ulusal Ekonomik Strateji'nin temelini oluşturan istikrarlı, yerel kaynaklı değer zincirlerini destekler.

Sürdürülebilir büyüme, spekülasyon üzerine değil, modernleştirilmiş ve rekabetçi temel üretim kapasitesi üzerine inşa edilmelidir.

### Uzman Görüşü

*“Sürdürülebilir büyüme, spekülasyon üzerine değil, modernleştirilmiş ve rekabetçi temel üretim kapasitesi üzerine inşa edilmelidir. Bu yaklaşım, eşitlikçi refah dağılımının anahtarı olan geniş bir beceri yelpazesine sahip iş gücüne fayda sağlar.”*

*Ekonomi Stratejisti*

### Stratejik Dönüşüm Teklifi: Kurucu Ekonomi Zeminini Güçlendirmek



Sanayi stratejisi artık sadece geleceğin teknolojilerini kovalamakla yetinmemelidir. Ulusal refahın sürdürülebilirliği, mevcut ekonomik yapının tabanını, yani **Kurucu Ekonomi**'yi, güçlendirmeyi önceliklendirmeyi gerektirir.

Bu, yüksek riskli **Sınır Ekonomisi** (Frontier Economy) yatırımlarının tamamen reddedilmesi değil, bu yatırımların dengelenmesini sağlayan, sermaye verimliliği yüksek bir **Stratejik Yatırım** vizyonu demektir.

Önerdiğimiz politika dönüşümü, ulusal kalkınmayı sağlam temellere oturtacak üç ana eksene dayanmaktadır:

## 1. Mevcut Kapasitenin Teknolojik Yükseltilmesi

Politika odağı, sıfırdan 'yeni' sektörler yaratma çabasından, mevcut ve kanıtlanmış sektörlerin rekabet gücünü artırmaya kaydırılmalıdır. Bu, KAV olarak savunduğumuz, geleneksel sektörlerdeki **İleri İmalat** uygulamalarının teşvik edilmesidir.

Bu kapsamda, KOBİ'lerin dijitalleşmesi, üretim süreçlerine Endüstri 4.0 araçlarının entegrasyonu ve enerji tüketimini optimize eden **Yapay Zeka (YZ)** tabanlı çözümlerin kullanımı önceliklendirilmelidir.

Bu yaklaşım, yüksek başarısızlık riski taşıyan spekülasyon yerine, geniş tabanlı ve kademeli bir verimlilik artışı sağlar. Örneğin, **Batı Midlands** gibi bölgelerdeki yerel hizmetler ve geleneksel imalat, bu tip bir teknolojik yenilenme ile küresel tedarik zincirlerinde daha sağlam bir yer edinebilir.

## 2. Standartlaştırma, Süreç Kalitesi ve İhracat Çeşitlendirmesi

Kurucu Ekonomi sektörlerindeki ürünlerin kalitesinin ve uluslararası standartlara uyumunun yükseltilmesi, ihracatın hacmini değil, niteliğini ve katma değerini artırmanın temel yoludur.

Devlet, yüksek dayanımlı inşaat malzemeleri, özel amaçlı tekstiller veya gıda işleme makine parçaları üreten firmaların uluslararası sertifikasyon süreçlerini hızlandırmalı ve desteklemelidir. Bu destek, **Mekân Politikası** (Place Policy) ve **Yerel Yenilenme** (Local Renewal) hedefleriyle de doğrudan ilişkilidir.

Bu strateji, sadece uluslararası rekabetçiliği artırmakla kalmaz, aynı zamanda tedarik zinciri istikrarını ve ulusal ekonomik güvenliği de pekiştirir. Örneğin, **Dan Storer** gibi uzmanların vurguladığı gibi, yerel ekonomiyi güçlendirmek, ulusal **Sanayi Stratejisi** nin temel direği olmalıdır.

## 3. Süreç Ar-Ge'sine Hedefli Destek ve Sürdürülebilirlik

Geleneksel olarak Ar-Ge fonları, yalnızca yeni ürün inovasyonuna yönlendirilir. Oysa temel sektörler için asıl kaldıraç, üretim süreçlerinin verimliliğini ve sürdürülebilirliğini artıran süreç inovasyonudur.

Kamu destekleri, imalat proseslerinin enerji verimliliğini, atık azaltımını ve dögüsel ekonomi uygulamalarını geliştiren Ar-Ge projelerine tahsis edilmelidir. Bu, sermaye yoğunluğu yüksek olan temel sektörlerde, operasyonel maliyetleri düşürürken çevresel hedeflere ulaşmayı sağlar.

Bu hedefli destek, ulusal **Temiz Enerji** hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynar. **Frontier Development Capital** veya **Centre for the New Midlands** gibi kuruluşların da odaklandığı gibi, geleneksel sektörlerdeki yeşil dönüşüm, hem ekonomik hem de çevresel açıdan en hızlı geri dönüşü sağlayan **Stratejik Yatırım** alanıdır.

Özetle, sürdürülebilir kalkınma, sağlam bir ekonomik 'zemin' üzerine inşa edilmelidir. Yüksek teknoloji 'tavanını' hedeflemek kadar, bu zemini modernize etmek de hayati önem taşır.

## Related Video

### [Organizasyonlardaki İnovasyon ve Sürdürülebilirlik Yönetimi](#)

[Dr. Edin Güçlü Sözer, İstanbul Okan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Dekanı. Organizasyonlardaki İnovasyon ve Sürdürülebilirlik Yönetimi.](#)

[Watch Video on YouTube →](#)

### **Politika Sobriliği Çağrısı: Sağlam Zemin Üzerine İnşa**

2026 yılı itibarıyla, küresel rekabetin eksenini sadece en parlak teknolojiye sahip olmakla ilgili değildir.

Başarı, artık Yapay Zekâ (YZ) veya Yaşam Bilimleri gibi spekülâtif Sınır Ekonomisi sektörlerine yapılan devasa yatırımlarla ölçülmez.

Asıl rekabet, ekonominin temel taşıyıcılarının ne kadar dayanıklı, verimli ve esnek olduğuyla ilgilidir. Ulusal Ekonomi Stratejisi, spekülâtif tavanı değil, Kurucu Ekonomi zeminini hedef almalıdır.

Jeopolitik riskler ve küresel finansal koşullar altında, bir ulusun ekonomik güvenliği, spekülâtif bir 'sınır' sektörüne olan aşırı bağımlılıktan değil, sağlam ve çeşitlendirilmiş bir üretim ekonomisinden geçer.

Bu bağlamda, Yerel Yenilenme ve Mekân Politikası, Sanayi Stratejisinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Birleşik Krallık'ta, yerel kalkınma politikaları üzerine çalışan Dan Storer gibi uzmanlar, temel ekonomik yapının modernizasyonunun önemini defalarca vurgulamıştır.

Dan Storer, özellikle Batı Midlands'deki Ana Caddeler (High Streets) ve Yerel Hizmetler sektörlerine yapılan Stratejik Yatırım ve teknolojik modernizasyonun, yüksek değerli İleri İmalat ve teknoloji yatırımlarının ön koşulu olduğunu belirtmektedir.

Temel sağlam olmadıkça, Sınır Ekonomisi yatırımları tutunamaz ve beklenen istihdam çarpanını yaratamaz.

Kamu Araştırmaları Vakfı olarak politika yapımcılara çağrımız nettir: Stratejik Yatırım tercihlerinizde rasyonel ve gerçekçi olun.

Popüler söylemlerden uzak durarak, kaynağınızı yüksek çarpan etkisi olan Kurucu Ekonomi sektörlerine yönlendirin.

Çimento, cam, seramik gibi geleneksel sektörlerin Temiz Enerji ve döngüsel ekonomi prensipleriyle modernize edilmesi, kısa vadede Yapay Zekâ araştırmalarına ayrılan her bir liradan daha hızlı ve daha yaygın toplumsal refah yaratır.

Sürdürülebilir ulusal refah, spekülâtif yüksek teknoloji 'tavanına' odaklanmak yerine, modernize edilmiş, dayanıklı bir ekonomik 'zemine' dayanır.

Kalkınma, 'tavani' yükseltmekten önce 'zemini' sağlamlaştırmayı gerektirir.

Bu politika sobriliği, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal refahı ve bölgesel eşitliği de güçlendirecek yegane yoldur.

## Related Video

[Çağlar Ötesi - Aşar'dan Fabrikaya: Cumhuriyetin Kurucu Kodlarında Ekonomi Felsefesi | 23 Kasım 2025](#)

[Çağlar Ötesi - Aşar'dan Fabrikaya: Cumhuriyetin Kurucu Kodlarında Ekonomi Felsefesi | 23 Kasım 2025. BloombergHT•509 views · 47:28](#)

[Watch Video on YouTube →](#)

## Sıkça Sorulan Sorular

KAV Ekonomi ve Kalkınma Direktörlüğü olarak, Sanayi Stratejisi yaklaşımımızdaki bu stratejik pivotun, politika yapıcılar ve uzman çevrelerce sıklıkla dile getirilen bazı sorulara açıklık getirmesi gerektiğine inanıyoruz. Aşağıda, "Zemin İnşası" tezimizle ilgili temel sorgulamaları ve yanıtlarını bulabilirsiniz.

**Temel Ekonomi (Foundational Economy) ile Sınır Ekonomisi (Frontier Economy) arasındaki temel fark nedir?**

**Sınır Ekonomisi (Frontier Economy):** Genellikle Yapay Zekâ (YZ), kuantum hesaplama, biyoteknoloji ve yarı iletkenler gibi yüksek riskli, yüksek sermaye gerektiren ve getirisi uzun vadede gerçekleşen sektörleri ifade eder. Bunlar küresel rekabetin en üst seviyesinde yer alır ve genellikle sınırlı sayıda yüksek nitelikli personel gerektirir.

**Temel Ekonomi (Foundational Economy):** Ekonominin istikrarını sağlayan, günlük hayati ihtiyaçları karşılayan ve geniş istihdam yaratan sektörlerdir. Buna İleri İmalat (gıda işleme makineleri, özel kimyasallar, inşaat malzemeleri), lojistik, enerji dağıtımı ve yerel hizmetler dahildir. Bu sektörler, sermaye verimliliği ve tedarik zinciri esnekliği açısından Ulusal Ekonomi Stratejisi için kritik öneme sahiptir.

**Bu strateji, Yapay Zekâ (YZ) veya Yaşam Bilimleri (Life Sciences) gibi yüksek teknoloji sektörlerinin tamamen göz ardı edilmesi anlamına mı geliyor?**

Kesinlikle hayır. Amaç, göz ardı etmek değil, stratejik denge kurmaktır. Sınır Ekonomisi alanlarındaki ilerlemeler kritik öneme sahiptir, ancak bunlar spekülâtif bir "tavan" inşa eder. Bizim önerimiz, kamu kaynaklarının büyük bir kısmını, bu tavanı taşıyacak olan sağlam "zemin" üzerine yoğunlaştırmaktır.

Temel Ekonominin modernizasyonu, YZ'nin süreç verimliliğini artırmak için İleri İmalat hatlarına entegre edilmesi gibi, yüksek teknolojinin geleneksel sektörlere uygulanmasını içerir. Bu, riskli 'moonshot' yatırımlar yerine, teknolojinin kalkınmayı hızlandıran bir araç olarak kullanılmasını sağlar.

### **Temel Ekonomiye yatırım yapmak, kalkınmakta olan ülkeler için neden daha avantajlıdır?**

Kalkınmakta olan ekonomiler, genellikle sınırlı kamu maliyesi ve nitelikli insan kaynağı kısıtlamalarıyla karşı karşıyadır. Temel Ekonomiye yapılan Stratejik Yatırım, bu kısıtları daha verimli kullanır:

- **Yüksek İş Çarpanı:** Geleneksel imalat ve hizmet sektörleri, yüksek teknolojiye göre çok daha geniş bir istihdam tabanına hitap eder ve yerel tedarikçilerle daha sıkı bağlar kurar.
- **Daha Hızlı Geri Dönüş:** Süreç verimliliğine yönelik yatırımlar (örneğin, gıda işleme makinelerinin modernizasyonu), Ar-Ge'si on yıllar süren çip fabrikalarına kıyasla daha hızlı ihracat artışı ve maliyet düşüşü sağlar.
- **Daha Az Volatilité:** Temel ihtiyaçlara odaklanan sektörler, küresel teknoloji baloncuklarına karşı daha dirençlidir.

### **Sanayi Politikası, Temel Ekonominin modernizasyonunu nasıl sağlamalıdır?**

Politika odağı, sadece yüksek teknoloji teşviklerinden, sürecin teknolojik yükseltilmesine kaydırılmalıdır. Bu, aşağıdaki alanlarda somut adımlar atmayı gerektirir:

**Standartizasyon ve Kalite:** Uluslararası pazarlara erişimi kolaylaştırmak için yerel üretim standartlarının yükseltilmesi.

**Süreç Ar-Ge'si:** Kamu fonlarının, ürün geliştirmeden ziyade, enerji verimliliği, atık azaltma ve otomasyon gibi süreç inovasyonlarına yönlendirilmesi.

**Bölgesel Yetkinlikler:** Türkiye'de olduğu gibi, her bölgenin kendine özgü temel sektör yetkinliklerini (tekstil, tarım makineleri, yapı malzemeleri) belirleyip, bu alanlarda küresel rekabet gücünü artıracak kümelenme destekleri verilmesi.

### **Bu yaklaşım, 'Yerel Yenilenme' (Local Renewal) ve şehir merkezlerinin canlandırılması için ne anlama geliyor?**

Temel Ekonomi yaklaşımı, Yerel Politika (Place Policy) için hayati önem taşır. Bir ekonominin dayanıklılığı, sadece ülkenin büyük teknoloji merkezlerinde değil, aynı zamanda Yerel Hizmetler ve Ana Caddelerdeki (High Streets) faaliyetlerin kalitesinde yatar.

Örneğin, Birleşik Krallık'ta (United Kingdom) West Midlands bölgesinde veya Royal Sutton Coldfield gibi yerlerdeki yerel ekonomik canlandırma çabalarında, Dan Storer (Dan Storer Advisory Ltd) gibi uzmanlar, yerel ticaretin ve hizmetlerin dijital dönüşümünü desteklemenin önemini vurgulamıştır. Birmingham Property Group ve SAV Group gibi yerel

aktörler de kentsel yenilenmenin, sadece perakendeden değil, aynı zamanda yerel tedarik zincirlerinin ve küçük ölçekli İleri İmalatın güçlendirilmesinden geçtiğini göstermektedir.

Kısacası, yerel refah, uzaktaki bir Yapay Zekâ laboratuvarına değil, şehir merkezinde yer alan güvenilir tedarikçilere, modern gıda işleme tesislerine ve sağlam altyapıya bağlıdır.

Frontier Development Capital tarafından desteklenen projeler veya Centre for the New Midlands'ın çalışmaları, Temel Ekonominin modernizasyonunun, bölgesel eşitsizlikleri azaltmada ve şehirlerin ekonomik tabanını sağlamlaştırılmada merkezi bir rol oynadığını doğrulamaktadır.

### **Temel Ekonomi ve Sınır Ekonomisi: Tanımsal Çerçeve ve Stratejik Fark**

KAV Ekonomi ve Kalkınma Direktörlüğü olarak savunduğumuz stratejik pivot, sanayi politikalarının kaynak tahsisinde doğru önceliklendirme yapabilmesi için iki farklı ekonomik alanı net bir şekilde ayırt etmeyi gerektirir.

Bu ayırım, kamu kaynaklarının sınırlı olduğu koşullarda, hangi sektörlerin daha hızlı, daha yaygın ve daha sürdürülebilir ekonomik getiri sağladığını anlamamız için hayati önem taşır.

### **Sınır Ekonomisi (Frontier Economy) Nedir?**

**Sınır Ekonomisi**, mevcut teknolojik paradigmanın ötesine geçmeyi hedefleyen, yüksek Ar-Ge yoğunluğu gerektiren, yüksek riskli ve genellikle büyük ölçekli küresel sermaye gerektiren sektörleri tanımlar.

- **Odak Alanları:** Yapay Zekâ (YZ) uygulamaları, kuantum hesaplama, ileri biyoteknoloji, yarı iletkenler ve uzay teknolojileri gibi alanları kapsar.
- **Karakteristik:** Bu sektörler yüksek volatiliteye sahiptir, geri dönüş süreleri uzundur ve yalnızca çok sınırlı sayıda yüksek nitelikli personel istihdam eder. Ulusal Sanayi Stratejileri geleneksel olarak bu alanları "prestijli" görerek aşırı teşvik etme eğilimindedir.

### **Temel Ekonomi (Foundational Economy) Nedir?**

**Temel Ekonomi** (Kurucu Ekonomi), günlük yaşamın sürdürülmesi için vazgeçilmez olan, yerel tedarik zincirlerine derinlemesine entegre olmuş geleneksel ve orta-teknoloji yoğunluklu üretim ile hizmet sektörlerini ifade eder. Bu sektörler, ulusal ekonominin sağlam zeminini inşa eder.

- **Kapsam:** Gıda işleme ve güvenliği, inşaat malzemelerinin ileri imalatı, özelleşmiş kimyasallar, teknik tekstil üretimi ve kritik yerel hizmetler (sağlık, eğitim, lojistik, perakende) gibi alanları içerir.
- **Politika Önemi:** Bu alanlara yapılacak Stratejik Yatırım, sermaye verimliliği açısından genellikle Sınır Ekonomisi'nden daha hızlı ve daha yaygın etki yaratır. Düşük sermaye yoğunluğu sayesinde daha yüksek İstihdam çarpanı sunar ve Yerel Yenilenme (Local Renewal) hedeflerinin merkezinde yer alır.

Özetle, Sınır Ekonomisi spekülâtif bir 'tavanı' temsil ederken, Temel Ekonomi ulusal refahın sağlam 'zemini'ni oluşturur. Sanayi politikamız, bu zemini İleri İmalat süreçleriyle teknolojik olarak modernize etmeyi ve Mekân Politikası (Place Policy) ile entegre etmeyi önermektedir.

Sınır teknolojilerini tamamen ihmal etmiyoruz, ancak sürdürülebilir kalkınmanın, temel sektörlerin modernizasyonuna dayalı bir ekonomik 'taban' gerektirdiğini savunuyoruz.

### **Geleneksel sanayilere yatırım yapmak, küresel rekabette geride kalmamıza neden olmaz mı?**

Hayır, tam tersine. Bu, sanayi politikasının en yaygın ve en tehlikeli yanılgılarından biridir. Geleneksel veya Temel Ekonomi sektörlerine yapılan Stratejik Yatırım, rekabetten geri çekilmek değil, rekabetin niteliğini değiştirmektir.

Sanayi Stratejisi, sadece Yapay Zeka (YZ) veya Yaşam Bilimleri (Life Sciences) gibi Sınır Ekonomisi alanlarına odaklanarak sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ulusal kalkınma temeli oluşturamaz.

### **İleri İmalat ve Süreç Verimliliği**

Temel sektörler (inşaat malzemeleri, gıda işleme, uzmanlaşmış tekstil) yönelik teknoloji odaklı yatırımlar, süreç verimliliğini artırarak maliyetleri düşürür ve kaliteyi yükseltir. Bu, düşük maliyetli işgücüne dayalı rekabet yerine, katma değerli ve uzmanlaşmış ürünlerle rekabet etme yeteneği kazandırır.

Bu yaklaşım, **İleri İmalat** prensiplerinin temel sektörler için uygulanmasıdır. Odak noktası, çığır açan ürünler yerine, üretim süreçlerinde inovasyon ve dijitalleşmedir. Bu, kamu kaynaklarının çok daha hızlı ve güvenilir bir şekilde geri dönüşünü sağlar.

### **Dayanıklılık ve Tedarik Zinciri İstikrarı**

Sınır teknolojileri yüksek riskli, volatil ve sermaye yoğun olma eğilimindeyken, modernize edilmiş Temel Ekonomi, küresel tedarik zincirlerinde hayati istikrar ve dayanıklılık (rezilyans) sağlar. Bu sektörler, ulusal talebi karşılamada ve geniş çaplı istihdam çarpanı yaratmada çok daha güvenilir bir zemin sunar.

Örneğin, Temiz Enerji altyapısı için gerekli olan yüksek performanslı çelik veya sürdürülebilir inşaat malzemeleri üretimine yapılan yatırım, spekülâtif bir YZ uygulamasından daha somut ve uzun vadeli ekonomik değer yaratır.

### **Uluslararası Politikada Pivot: Yerel Yenilenme**

Kalkınma Direktörlüğü olarak gözlemlediğimiz üzere, gelişmiş ekonomiler dahi bu dengeyi yeniden kurmaya çalışmaktadır. Sadece teknoloji merkezlerine odaklanmak yerine, yerel üretim ve hizmet altyapısının güçlendirilmesi ön plana çıkmaktadır.

Birleşik Krallık'ta (United Kingdom) sadece finans merkezlerine odaklanmak yerine, Batı

Midlands (West Midlands) gibi bölgelerde Yerel Yenilenme ve Mekân Politikası (Place Policy) çerçevesinde Şehir Merkezleri (UK Town Centres) ve ana caddelerin (High Streets) ekonomik aktivitesini güçlendirme çabaları, Temel Ekonomi'nin kritik rolünü teyit etmektedir.

Dan Storer gibi uzmanların vurguladığı gibi, sürdürülebilir büyüme, yerel hizmetler ve üretim altyapısına yapılan akıllı yatırımlarla sağlanır. Bu, sadece ulusal bir strateji değil, aynı zamanda yerel kalkınmayı destekleyen bir yaklaşımdır. SAV Group ve Harvey Norman gibi büyük grupların dahi odak noktası, bu temel ekonomik döngüyü güçlendirmektir.

Stratejik önceliğiniz, spekülatif yüksek teknoloji tavanını inşa etmeye çalışmak yerine, sağlam ve rekabetçi bir ekonomik zemin oluşturmak olmalıdır.

### **Temel Ekonomiye Yatırımın Üç Ana Avantajı**

- **Maliyet Etkinliği:** Süreç inovasyonu, enerji ve hammadde kullanımında verimlilik sağlayarak küresel maliyet rekabetçiliğini artırır.
- **Katma Değer Artışı:** Uzmanlaşmış, sertifikalı ve teknolojiyle üretilmiş ürünler, düşük marjlı emtia pazarından ayrılarak ihracat çeşitliliğini ve birim fiyatını yükseltir.
- **İstihdam İstikrarı:** Yüksek istihdam çarpanına sahip bu sektörler, Sınır Ekonomisi'nin nispeten küçük ve oynak istihdam havuzuna kıyasla, daha geniş ve daha kalıcı iş fırsatları yaratır.

Bu, KAV Ekonomi ve Kalkınma Direktörlüğü'nün önerdiği gibi, ulusal refahın anahtarı olan sağlam ekonomik 'zemin' inşaatıdır.

### **Sanayi Stratejisi Neden İstihdam Çarpanına Odaklanmalıdır?**

Sanayi Stratejisi, makroekonomik büyüme göstergelerinin (GSYİH) ötesine geçerek, kapsayıcılığı ve ekonomik dayanıklılığı temel almalıdır. Politikacıların odaklanması gereken kritik metrik, İstihdam Çarpanıdır.

Bu çarpan, bir birim Stratejik Yatırımın yerel ekonomide yarattığı zincirleme iş gücü talebini ve dolaylı istihdamı ölçer. Bu, sadece fabrikada çalışan sayısını değil, o fabrikanın tedarikçilerini, lojistik hizmetlerini ve Yerel Hizmetler sektörünü nasıl canlandırdığını gösterir.

### **Temel Ekonomi vs. Sınır Ekonomisi: Çarpan Farkı**

Temel Ekonomi (Foundational Economy) sektörleri, örneğin İleri İmalat (gıda işleme makineleri, tekstil, inşaat malzemeleri) veya Temiz Enerji altyapısı, genellikle Sınır Ekonomisi (Frontier Economy) alanlarına (Yapay Zeka, Yaşam Bilimleri) kıyasla çok daha yüksek çarpanlara sahiptir.

Yüksek teknoloji yatırımları yoğun sermaye gerektirir ve genellikle uzmanlaşmış, dar bir iş gücünü hedefler. Bu yatırımlar, GSYİH'yi hızla yukarı çekse de, istihdam tabanını genişletmekte yetersiz kalır.

Oysa temel sektörlerin modernizasyonu, orta ve düşük beceri seviyelerine yayılan geniş bir yelpazede istihdam yaratır. Bu, gelir dağılımının düzelmesi ve ulusal refahın tabana yayılması anlamına gelir.

### **Mekân Politikası ve Yerel Yenilenme İçin Önemi**

İstihdam çarpanı yüksek olan sektörlerde yapılan yatırımlar, özellikle Mekân Politikası (Place Policy) ve Yerel Yenilenme hedefleri açısından hayati önem taşır. Bu yatırımlar, Ticari Caddeler ve yerel tedarik zincirlerini güçlendirerek, bölgesel eşitsizlikleri doğrudan hedef alır.

Birleşik Krallık'ta ve Batı Midlands gibi sanayi bölgelerinde yapılan ekonomik analizler, geleneksel sektörlerin teknolojik olarak güncellenmesine yönelik Stratejik Yatırımların, yüksek riskli ve yüksek sermayeli 'moonshot' projelerinden daha öngörülebilir ve daha yaygın toplumsal getiri sağladığını göstermektedir.

Ulusal Ekonomi Stratejisi, kaynak tahsisini yaparken, bir sektörün potansiyel GSYİH katkısından ziyade, sermaye verimliliğini istihdam çarpanı üzerinden değerlendirmelidir. Sürdürülebilir kalkınma, sağlam bir ekonomik 'zemin' üzerine inşa edilir, spekülasyon yüksek teknoloji 'tavanlarına' değil.

### **Temel Ekonomi Yaklaşımı: Birleşik Krallık'tan Türkiye'ye Dersler**

Daha önceki analizimizde, sanayi stratejilerinin başarısının İstihdam Çarpanı ile ölçülmesi gerektiğini vurgulamıştık. Bu çarpan, bizi doğrudan, yüzeydeki parlaklıktan ziyade derinlik ve dayanıklılık sunan Temel Ekonomi (Foundational Economy) alanına yönlendirir.

Küresel politika yapımcıların büyük çoğunluğu, kaynaklarını Sınır Ekonomisi (Frontier Economy) olarak adlandırılan Yapay Zeka (YZ), kuantum bilişim ve ileri biyoteknoloji gibi yüksek riskli ve sermaye yoğun alanlara aktarmaktadır. Ancak Birleşik Krallık (BK) deneyimi, bu odak noktasının yerel kalkınma ve toplumsal eşitlik açısından yetersiz kaldığını göstermiştir.

### **Mekân Politikası ve Yerel Canlanma: Batı Midlands Örneği**

BK'da Batı Midlands (West Midlands) gibi geleneksel sanayi merkezleri, ulusal Sanayi Stratejisinin sadece Londra'nın teknoloji merkezlerine odaklanmaması gerektiğini, Yerel Canlanma (Local Renewal) ve hizmetlerin yeniden canlandırılmasını içermesi gerektiğini güçlü bir şekilde savunmaktadır.

Bu yaklaşım, spekülasyon yüksek teknoloji yatırımları yerine, mevcut yerel değer zincirlerini modernize etmeye odaklanan Stratejik Yatırım modelini önerir. Danışmanlık firması **Dan Storer Advisory Ltd** ve **Centre for the New Midlands** gibi kurumlar, politikanın merkezine 'Mekân Politikası'nı (Place Policy) koymaktadır.

Bu politika, sadece yeni bir fabrika kurmak değil, aynı zamanda mevcut KOBİ'lerin teknolojik kapasitesini artırmayı, yerel tedarik zincirlerini güçlendirmeyi ve şehir merkezlerindeki (UK Town Centres/High Streets) hizmet sektörlerini dijitalleştirmeyi hedefler. Örneğin, **Birmingham Property Group** veya **SAV Group** projeleri, geleneksel gayrimenkul ve yerel hizmet altyapısının modernizasyonuna yönelmiştir.

Böylece, kamusal sermaye, yüksek getirisi belirsiz olan 'moonshot' projeler yerine, daha hızlı ve daha eşitlikçi İstihdam Çarpanı sağlayan temel sektörlerle yönlendirilmiş olur. **Frontier Development Capital** gibi kaynakların yerel ekonomik dönüşüme tahsis edilmesi bu stratejinin kritik bir bileşenidir.

### **Türkiye İçin Stratejik Pivot: Anadolu'nun İleri İmalat Potansiyeli**

Türkiye için bu durum, büyük metropoller dışındaki Anadolu şehirlerindeki mevcut KOBİ ve imalat altyapısının teknolojik dönüşümüne öncelik verilmesi anlamına gelir. Ulusal Ekonomik Strateji, yüksek katma değer arayışını, sadece biyoteknoloji veya YZ'de değil, aynı zamanda temel sektörlerdeki süreç verimliliğinde aramalıdır.

Temel Ekonomi, Türkiye'nin en güçlü olduğu, en geniş istihdamı sağlayan ve en dirençli tedarik zincirlerine sahip olduğu alanlardır:

- **İleri İmalat (Advanced Manufacturing) Uygulamaları:** Tekstil, hazır giyim, gıda işleme ve inşaat malzemeleri üretimi gibi geleneksel sektörlerde robotik otomasyon, endüstriyel standartizasyon ve temiz enerji (Clean Energy) çözümlerine odaklanmak.
- **Yerel Hizmetlerin Kalitesini Artırmak:** Lojistik, depolama ve perakende gibi Yerel Hizmetler alanlarında dijitalleşmeyi ve verimliliği teşvik etmek.
- **Küçük Ölçekli Kalkınma:** Royal Sutton Coldfield gibi yerel yönetim birimlerinin deneyiminden ilham alarak, Stratejik Yatırımı bölgesel KOBİ'lerin ihracat kapasitesini artırmaya yönlendirmek.

Politika yapıcılar, Temel Ekonominin modernizasyonuna yapılan her 1 birim yatırımın, Sınır Teknolojisi yatırımlarına kıyasla, yerel ekonomide çok daha geniş ve kapsayıcı bir etki yarattığını kabul etmelidir. Sürdürülebilir kalkınma, spekülatif bir tavandan değil, modernize edilmiş sağlam bir zeminden yükselir. **References**

- [Strategic Investment Beyond the Frontier Economy](#)
- [Rethinking Industrial Policy for the Services Economy](#)
- [\[PDF\] The UK's Modern Industrial Strategy - GOV.UK](#)
- [About | The Next Frontier of Operations](#)
- [Governing growth in the emerging space economy | Brookings](#)

**Infographic Summary**

# INDUSTRIAL STRATEGIES

Building the Floor vs. Chasing the Ceiling

## The Frontier Economy



High Tech/AI

- High Risk
- Low Employment Multiplier
- Long-Term Returns

## Foundational Economy (The Solution)



Advanced Manufacturing

Local Services

Food Manufacturing

Real Growth Engine

Technological Modernization

### Key Advantages

Employment



Higher Job Multiplier

Speed



Faster ROI (2-5 Years)

Stability



Supply Chain Resilience

**Prioritize Process Efficiency & Regional Equity**